TOBIÆ LEVCOMATA

PERMITTENTE
GRATIOSA FACULTATE MEDICA
PRÆSIDE
BURC. DAV. MAUCHART,
Med. & Chir. D. Har. & Anat. Prof. Ord.
Consiliar. & Arch. Wirt.
DISPUTATIONE DILUCIDABIT
PRO LICENTIA
Summos in Medicina Honores & Privilegia Doctoris
rite capessendi,
RESPONDENS
CAROLUS DAVID BRECHT, Thailfingensis.
Die 24. Maji, A. M DCC XLIII.

TUBINGÆ,
Typis JOH. HEINR. PHILIPP. SCHRAMMII.



PRÆFATIO.

FAlcem immittimus in meſſem non penitus alienam, dum ſenis Tobiæ λευκώματα *excutimus, nec audemus aliquid, quod alii ex ordine Medicorum plures circa phyſicæ ac medicinæ objecta biblica non auſi paſſim ſint antea. Data id opera egerunt Bartholinus, Wedelius, Scheuchzerus, Warlizius. Et quidni objecta fori mixti ſuæ vindicantur quodque facultati? Theologum explicare theologica, Medicum medica, ubicunque occurrant, par eſt: Sed & inficias non eſt eundum, quod ſæpe tam arcto nexum vinculo, unum, ſed ad plures ſcientias & facultates ſpectans, objectum, hominem requirat exegetam, profundæ, variæque eruditionis, & ex utroque cæſarem, vel ſaltim diverſarum facultatum doctores, invicem conferentes, deliberantes, decernentes. Noſtra non auguſta, ſed anguſta nos ipſos metimur ulna. Non omnia hujus telæ fila è nobis ducimus ipſis, inſtar araneæ, nimis enim fortaſſe tenuia forent; ſed apes æmulamur, quæ mel è variis exſugunt floſculis, digerunt, excoquunt, perficiunt: Addimus enim & proprias meditationes, criti-*

easque reflexiones, atque sic, quæ nuperrima in disp. sati prolixa de maculis corneæ, de levcomate s. albugine dicend superant, jam supplemus.

Quamvis autem censeat varia eruditione celeber. Th Bartholinns (*a*) *perpauca superesse, quæ de Tobiæ morb & curatione scribi possint, quia omnia fere absolverit Hieron Bardus in Med. cath. C. 4. §. 1. & 2. & ante illum Francis Vallesius de sacra philos. C. 42. ipseque ideo Bartholinu nonnisi pauca de pisce, qualis fuerit, ipsiusque fellis virtut medica commentetur; Nos tamen aliqua, nec levis ea mo menti, superesse putamus circa ipsum Tobiæ affectum ocula rium, quà genesin formamque affectûs, modum & eventun curationis. Sed fabulæ, prosopopœiæ, ephemeridibus dome sticis, apocrypho libro nos insudare, & de lana caprin disputare caussabuntur illi, qui solidissimis tot auctorum* (*b criticis demonstrationibus convicti, nec canonicum & theo pnevstum esse Tobiæ librum, nec tam antiquum, ac ipse Tobias vel quicunque author libri prætexit, nec veram esse, se fictitiam historiam contendunt. Verum enim vero si vel ma ximè non adstipulemur communi Pontificiorum persuasion de canonica Tobiæ avthentia, ipsumque grave concilii Tri dentini anathema, quo fulminat in eos, qui Tobiam è canon expungunt, non attendamus; Tamen & nobis licebit d phænomenis physico-medicis, circa Tobiæ levcomata obvii operam impendere, quam alii tot celeber. viri in eo vel de*

sen

(*a*) Thom. Bartholin. de morbis biblicis §. 14. p. 56.

(*b*) Chemnitius in exam. concil. Tridentini. Francisc. Juniu Chamierus. Rainoldus. Spanhemius. Calovius. Friedlie bius in Theolog. exeget. Herman von der Hardt. Jol Albert. Fabricius Lib. Tobiæ, Judith &c. græcè & latin in prolegomenis in Tobiam. Reverendiss. Dn. Cancella D. Pfaff in bibliis german. in fol. &c.

fendendo, vel confutando navarunt indefeſſam. Dubiis contra Tobiam partim nova è noſtris reflexionibus accumulabuntur, partim vetera confirmabuntur, licet ingenuè non minus elidantur horum aliqua, intempeſtivè oppoſita.

Itaque de Levcomatibus Tobiæ, patris, acturi, eum tractationis ordinem ſervabimus: 1) *Variantes lectiones conferentes, græcum Druſii exemplar ſequemur.* 2) *Trademus, an, & quomodo ab illapſis avicularum ſtercoribus Tobiæ morbus ocularius oriri potuerit?* 3) *Qualis oculi morbus ſit Levcoma? & qualis fuerit Tobiæ?* 4) *An, & quomodo contigerit horum, ſic dictorum levcomatum curatio inſtantanea? Faxit luminum Pater, ut aliquæ etiam ſapientiæ ac veritatis ſcintillæ hanc de cæcitate tractatiunculam irradient!*

§. 1.

Æ*Tas libri Tobiæ*, ſi ipſum audiamus Tobiam, metienda eſt ab illa decem tribuum Iſraëliticarum abductione in captivitatem ſub regno *Hoseæ* Iſraëlitico (*c*) per Regem Aſſyriorum *Salmanaſſarem*, (*d*) id quod accidit An. mundi circiter 3206. atque ſic ante *Chriſtum* natum ſex fere ſeculis, & brevi ante Romam conditam. Tobiam, Judæum, hebraicè tum ſcripſiſſe veroſimillimum videri poſſet. Aſt quamvis aliquot *editiones hebraicè* proſtent, inprimis *Munſteri*, à Judæis Conſtantinopolitanis ei ſuppeditata, atque *Fagii*, nullum tamen exemplar Tobiæ hebraicum eſſe authenticum, plurimi non ſal-

 tem

(*c*) II. Regum. C. 17.

(*d*) Sic vocatur II. Reg. c. 17. & in editione hebræa: in græca verò Enemeſſarus. An duplex nomen habuerit? aut num corrupta fuerint vulgata exemplaria? nihil temere ſtatuendum eſſe monet Druſius.

tem è Proteſtantibus, ſed et ipſi fatentur Pontificii: *Chaldaica* vero lingua utrumque Tobiam (*e*) res ſuas in commentarios retuliſſe prætexunt, & ex hoc prototypo verſionem adornaſſe latinam *Hieronymum*, interprete Judæo, qui, utriusque linguæ peritiſſimus, chaldaicum expreſſerit verbis hebræis, & Hieronymus, accito notario, ſermonibus expoſuerit latinis, idque unius diei labore perfecerit (*f*).

§. 2.

Cum autem chaldaicum exemplar nullibi ab eo tempore extiterit amplius, Judæi etiam Tobiæ librum *Esdræ* temporibus ignoraverint, & nedum hodie inter canonicos admittant, *optima* vero *græca exemplaria* maximam originalis textus ſpeciem præ ſe ferant, & à variæ religioni chriſtianæ addictis pro tali vel habeantur, vel ſaltem in conſortium cum latinis & hebræis exemplaribus trahantur; Placuit nobis pro fundamento ponere *græcam Tobiæ editionem*, quam *à Druſio* publicatam typis denuo mandavit, ſuaque verſione illuſtravit latina *Fabricius*. (*g*) Reputat vero idem celeber. vir, in præfat. p. 4. longè veroſimilius eſſe, Tobiæ librum græcè effictum fuiſſe à quodam Helleniſta poſt Hieroſolymam à Romanis everſam, annum circiter à nato Chriſto centeſimum.

Chronologica hæc ideo nobis videbantur attendenda, quòd

(*e*) Hiſtoriam Tobiæ nec à ſolo patre, nec filio, ſed & aliis ſcriptam & abſolutam eſſe, ipſa biographiæ illorum phænomena teſtantur.

(*f*) Hieronymus ipſe hæc refert in præfat. ad Chromat. & Heliodorum, quanta vero cum ἀκϱιβείᾳ hoc fieri potuerit, quantaque fides huic latinæ verſioni, aliisque huic ſuperextructis ſit habenda? ipſa res, factumque loquuntur.

(*g*) Joh. Alb. Fabricii Liber Tobiæ, Judith, oratio Manaſſe &c. 8vo. Francof. & Lipſ. 1691.

quòd vox λεύκωμα, qua denotatur ocularius Tobiæ morbus, haud occurrit in *Hippocratis* Coi noſtri, ſed *Plinii* tantum, *Galeni*, & qui poſt eum vixerunt Medicorum libris. Magnus vero *Hippocrates* noſter vixit tempore belli Peloponeſiaci Annis mundi 3500. circa medium & finem ſeculi, ideoque poſt illam populi Iſraëlitici captivitatem, atque prætenſam Tobiæ ætatem, tribus fere ſeculis. Jam nec Cicero noſter Medicorum, *Cornel. Celſus*, qui ſub initium primi à Chriſto nato ſeculi floruit, in ſuis de re medica VIII. Libris ullam nec levcomatis nec albuginis facit mentionem, quamvis L. VI. C. 6. de reliquis oculorum affectibus copiosè agat, eorundemque græca nomina utplurimum ſtudiosè recenſeat, vel latinis exprimat vocabulis atque deſcriptionibus. Ejusdem tamen primi ſeculi author ſub Imperat. Veſpaſiano celebris, *C. Plinius Secundus* (*h*) diſertam plurimis in locis facit mentionem albuginis, in conſortio nubecularum, cicatricum, argematis corneæ, dum horum affectuum allegat remedia. Græci v. vocabuli, λευκώματος, nullum in hoc authore veſtigium deprehendimus, quamvis nulli dubitemus, ipſi albuginem eſſe, quod Græcis λεύκωμα. *Claudius* vero *Galenus*, Pergamenus finem ſecundi, à Chriſto nato, ſeculi, ſub *Marc. Antonino* atque *Commodo* illuſtrans, paſſim expreſſis verbis glaucomata in ſcenam producit, (*i*) inter affectus oculi & corneæ quidem ejusdem tunicæ. Plinium atque Galenum ſecuti poſtea *Græci*, *Latini*, *Arabes*, omniumque nationum Medici frequenter meminerunt glaucomatis, ſeu albuginis, in hæc usque noſtra tempora.

§. 3.

(*h*) C. Plinius ſecundus Hiſtor. Mundi paſſim, in uno autem C. 6. L. XXIX. multoties albuginis injicit mentionem.

(*i*) Cl. Galenus de ſimpl. med. facult. De medicamentis evporiſtis. De compoſit. med. ſec. loc. &c.

§. 3.

Itaque cum verosimile non sit, Hippocratem, Celsumque glaucomatis oblituros fuisse, si, adeo notabilis affectûs, singularis hæc appellatio græca viguisset; ex hac etiam terminorum medicorum chronologia arguere fas est, editionem Tobiæ græcam, quam tamen authenticam, originalem haberi supra §. 2. diximus, tantam non obtinere ætatem, quantam ipse textus Tobiæ innuit, sed ipsum nati Salvatoris nostri seculum vix attingere, minimum haud superare. *Hieronymi* pariter, An. reparat. per Christum salutis nostræ 329. demum nati, nec versio Tobiæ latina, nec exemplar quod allegat chaldaicum, nec hebrææ editiones quicquam probant ad majorem hujus libri vetustatem, multo minus vulgata latina, sive ab Hieronymo à potiori sit è textu originali reddita, sive ante, sive post illum. Idque tanto magis, quod vulgata et hebræa editio nihil de levcomatibus, s. albuginibus, sed nomen genericum saltem, maculas, allegent.

§. 4.

Ipse *textus*, quantum λευκώματα horumque generationem atque curationem spectat, in *græca Drusiana editione*, cum Fabricii latina versione *sic* habet:

Tobiæ.

C. 2. V. 9. & 10. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀνέλυσα θάψας, καὶ ἐκοιμήθην μεμιαμμένος παρὰ τὸν τοῖχον τῆς αὐλῆς· καὶ τὸ πρόσωπόν μου ἀκάλυπτον ἦν, καὶ οὐκ ᾔδειν ὅτι στρουθία ἐν τῷ τοίχῳ ἐστί.

Καὶ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἀνεῳγότων, ἀφώδευσαν τὰ στρουθία θερμὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου, F καὶ ἐπορεύθην πρὸς ἰατρούς, καὶ οὐκ ὠφέλησάν με.

F καὶ ἐγενήθη λευκώματα

Et in eadem nocte postquam sepelissem, redii, & ita pollutus ad parietem atrii obdormivi. Neque facies mea obtecta erat, neque enim aviculas in muro esse, sciebam.

Et oculis meis apertis aviculæ calidum stercus in oculos meos excreverunt, & natæ sunt albugines in oculis meis, & Medicos adii, nec me juverunt. C. 6.

C. 6. v. 2. Τὸ δὲ παιδάριον κατέβη, περικλύσασθαι, καὶ ἀνεπήδησεν ἰχθὺς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐβουλήθη καταπιεῖν τὸ παιδάριον.	Tobias autem descendit (in fluvium scil. Tigrim) ut ablueretur, & piscis de fluvio exiliit, devoraturus Tobiam.
v. 8. Ἡ δὲ χολὴ, ἐγχρῖσαι ἄνθρωπον, ὃς ἔχει λευκώματα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ ἰαθήσεται.	Felle vero inunge hominem, cui sunt albugines in oculis, & sanabitur.
C. 11. v. 7. Σὺ οὖν ἔγχρισον τὴν χολὴν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ δηχθεὶς διατρίψει, καὶ ἀποβαλεῖται τὰ λευκώματα, καὶ ὄψεταί σε.	Tu itaque inunge felle isto oculos ejus, tum ille vellicatus deteret, & abjiciet albugines, & videre te poterit.
v. 10. Ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ προσέδραμεν αὐτῷ, καὶ ἐπελάβετο τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.	At filius ejus accurrit ad eum, & prehendit suum patrem.
v. 11. Καὶ προσέπασε τὴν χολὴν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, λέγων· θάρσει πάτερ.	Et fel illud in oculos ejus adspersit, dicens: bono animo esto, pater.
v. 12. Ὡς δὲ συνεδήχθησαν, διέτριψε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐλεπίσθη ἀπὸ τῶν κανθῶν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὰ λευκώματα.	Cum vero oculi à felle compungerentur, Tobitus suffricuit oculos suos, et de hirquis sive angulis oculorum ejus desquamatæ sunt albugines.
v. 14. - - ἰδοὺ βλέπω Τωβίαν τὸν υἱόν μου.	Ecce iterum videre possum Tobiam filium meum.

Ubi ab hac lectione græca recedant, hebræa atque latina, nunc statim indigitabimus in ipsa, quam subjiciemus, analysi physico-medica.

§. 5.

In historia *Tobias* ubique, in omnibus lectionibus, introducitur tanquam à sepultura conterraneorum, occisorum, non æque *lassus*, ac *impurus*, juxta legem Mosaicam, à

contrectatione hominis mortui, domum, antequam lavaretur, ingredi non ausus: Qui ergo *ad parietem atrii, in scamno* quodam recubans, *obdormiverit*, & *facie* quidem *nullo obtecta velo*, quale, majoris securitatis ergo, ad illapsum pulveris, insectorum atque similium heterogeneorum præcavendum, illis maximè necessarium videtur, qui conniventibus & hiantibus dormire consueverunt palpebris, in illo affectu, quem *lagophthalmum*, s. oculum leporinum vocant ideo, quod lepores semiapertis oculis somnum capere soleant. Unde & illo ipso historiæ phænomeno, quo Tobias *facie non operta* somnum iniisse, ipsumque stercus *apertis incidisse* ejus *oculis*, dicitur, aliqua præbetur ansa *suspicioni*, *hunc tali laborasse lagophthalmo*, aliquibus à nativitate familiari, aliis è mutilatione palpebræ superioris, vel aliunde. Certè, *nisi supponatur* optimus senex *tum apertos* palpebris haud clausos *habuisse oculos*, nulla plane fuisset illapsi super palpebras stercoris avicularum efficacia, ad producenda seu levcomata, s. maculas in oculo, sive determinatè in ejus tunica cornea, atque sic *tota historiæ* hujus *structura corrueret* uno ictu: *Nisi* quidem, sicut aliqua legunt exemplaria, (*k*) Tobias *è somno expergiscens oculos ad videndum aperuerit*, atque sic avicularum excrementa ipsius oculis tum illapsa fuerint. *Alium modum*, quo stercus avicularum se intra oculum insinuaverit, quamvis oculis clausis dormiverit *Tobias*, fingit *Calmet*: (*l*) Nempe fimum hunc humeris illapsum (etant tombeé sur les epaules, fortassis dicere voluit: sur les paupieres, super palpebras,) defluxisse intra oculos per canthos s. angulos eorum, quum oculos

(*k*) Ita habet tractatus Talmudicus à Joh. Leusdenio in 4to editus Ultrajecti An. 1665.

(*l*) Calmet in commentar. ad biblia, lingua gallica edit. splendidiss. in folio.

oculos aperuerit Tobias, atque admota manu, uti ſtatim ſolemus, intruſiſſe intro, quod extus reſtiterat. Sed quomodo feces hæ ab humeris in angulos oculorum depluerint, non patet? niſi error ſubſit, ut loco, les epaules, ponendum ſit: les paupieres. Neque tamen hoc caſu excrementum incidiſſet actu calidum in oculos, cum tamen *Calmetus* ad majorem illius acrimoniæ cauſticæ intenſionem ſupponat ſimul calorem ejusdem notabilem & exurentem quaſi.

§. 6.

Sed *alii* ſuperſunt *difficultatum nodi*. Garrulas *an verè neſcivit illas aviculas* ſenex *Tobias*, non hac demum veſpera parietibus atque trabibus atrii propriarum ſuarum ædium innidulantes? *An prætervidit toties* præteriens harum nidum? Anne *ſupinus*, ſcamno incubuit? quod omnino ſupponendum eſt; ſi enim alterutri incubuit lateri, in illum certe oculum; qui ſcamno proximus fuit, ſtercus aviculatum illabi non potuit. *Avicularum, in plurali, ſtercus* aſſeritur incidiſſe oculis Tobiæ. Experientia quidem docet, & parentes & pullos podice extra nidum exporrecto alvum exonerare: aſt duæne, pluresve ſimul, eodem momento id egerunt? quod tamen anguſtior nidi porta, ſi hirundines fuiſſe ſupponantur illæ aviculæ, vetat. Si aliam avicularum ſpeciem arguamus, nidumque harum ſuperne totum patulum, atque ſic pluribus aviculis, unà alvum evacuaturis, aptum; caſum plane ſingularem fingere oportet, ſtercora nempe exilia, cylindrica utplurimum, in oculos directe, tres pollices à ſe invicem diſtantes irruiſſe: Repetitim namque, per vices, factam hanc commaculationem nec adſtruit textus, nec oculi ſenſilitas admittit, quæ ab illapſo primum ſtercore non potuit non vel profundiſſimè dormientem excitare, & ne ulteriori ſe exponat incommodo, de diſceſſu, vel cautelis adhibendis monere.

§. 7.

Quale genus avicularum fuerit, neque hebræum, neque græcum vocabulum determinat? *Passeres*, *passerculos* denotat quidem, sed & *in genere minores*, liberè ac familiariter in ædibus nidificantes, *aviculas*. Unde *Hieronymus*, & maxima commentatorum pars vertunt per *hirundines*. Harum stercus, ut omnium avium, particulis abundare salinis ammoniacalibus, acriusculis, rosivis, hirundinum vero, insectis vesci ac victitare suetarum, aliquanto esse acrius, operosa non indiget demonstratione. In græco quidem textu deest per ellipsin substantivum, suo adjectivo, τω θεομῶ respondens. Facilè vero liquet, subaudiendum esse ἀφόδιον, excrementum, idque alvinum. (*m*)

Neque heic *occultas* comminisci *qualitates*, oculis singulariter infestas, oportet, quin immo ipsum hoc stercus hirundinis non minus ac alia, turturis e. g. columbarum, lacertarum ab antiquissimis Medicis, ad extergendas oculorum maculas, in collyriis adhibita, pro remedio potuisset inservire, debitè præparatum, tritum, dilutum, ut rectè jam olim annotavit *Vallesius*. (*n*) Accedit, quod *calidum* incidisse hunc fimum & textus afferat, & ipsa rei ac historiæ necessitas atque nexus confirment. Τὸ θερμὸν, calidum, in positivo, non præcisè notabilem magnumque involvit calorem, sed & teporem innuit. Et gratis profecto, ac falsissimè hæc avicularum excrementa statuerentur, vel fervida, vel eminenter calida. Sed & ipse modicus calor, non quidem qua talis, sed quatenus particulas excrementi ad majorem activi-

(*m*) Pythagoræ symbolum in sensu politico sumptum: Hirundines sub eodem tecto ne habeas! i. e. cave à garrulis susurronibus! heic etiam valet in sensu medico.

(*n*) Francisc. Vallesius de sacra philosophia. 8vo. Francof. 1667. C. 42. p. 266.

activitatem, corneam verò oculi tunicam ad faciliorem dispoſuit receptivitatem, intenſive cum cauſa morbifica conſpiravit.

§. 8.

Effectus jam examinandus eſt, *quem illapſa* hæc oculis *excrementa, producere* potuerunt, actuque produxerunt. Albugines, ſeu λευκώματα, hinc natas græcus refert textus: hebræus atque vulgata vel maculas albas, vel ſimpliciter excœcationem ſubſecutas, ſine effectus determinatione, ſtatuunt. *Eventum* nobis *ſic imaginamur*, non è fœcundo phantaſiæ luſu, ſed juſtis è rationibus phyſico-medicis: Fimus in oculos Tobiæ illapſus, acris, calidus, heterogeneus, è particulis inæqualibus, ſolidis, anguloſis, aſperulis conſtans, irritatione facta, ſtimulo, ſpinaque quaſi infixis in delicatas, ſenſilesque oculi tunicas è ſomno expergefecit Tobiam, palpebras confeſtim ad ſe invicem adducere, oculosque operire non modo, ſed &, quod tantum non ſemper fieri ſolet, poſt illapſa quæcunque in oculos heterogenea irritantia, manibus confricare palpebras, bulbosque oculorum coëgit, unde gravius ac altius magis magisque ſtercora fuerunt corneæ impreſſa atque affricta, & probabiliter non ſtatim ipſa macula albida, ſed ophthalmia i. e. inflammatio tunicæ conjunctivæ, ſ. albi oculorum, & corneæ tunicæ, pellucidæ illius, quæ centrum hemiſphærii anterioris in oculo exornat, eroſio, & exulceratio, hinc maculæ albæ, harumque ſpecies, λευκώματα, ſ. albugines ſucceſſive originem duxere ſuam. (*o*) Viſum tamen hinc è veſtigio notabiliter turbari, indiſtinctum, dolorificum fieri, &, quo labes medium corneæ, oppoſitum pupillæ, vel totam cor-

 neæ

(*o*) Manum hic contrahimus in pugnum. Haud enim diu eſt, quod in diſpp. de corneæ ulceribus & maculis prolixionem hanc ætiologiam tradidimus, ipſius etiam maxime levcomatis.

neæ ſubſtantiam magis penetravit, atque per menſes annosque inveteravit, eò magis imminui & tandem aboleri viſum oportuit, non abſolutâ quidem & immedicabili cæcitate ſed tali, quæ reſtituto in naturalem ſtatum organo externo reſtituendi quoque viſus reliquerat ſpem, (*p*) licet ita cœcus fuerit Tobias, ut oculum in manu gerere & hodege uti, debuerit, &, cum redeunti ex itinere filio obviam iturus properaret, ad circumpoſita impingeret impedimenta filiumque jam præſentem videre non poſſet, ante curationem, per fel piſcis dehinc inſtillatum, ſuſceptam.

§. 9.

Morbus ergo *Tobiæ ocularius vel in genere* per maculam albam definitur, *vel in ſpecie* per levcoma, ſ. albuginem. Per maculas in oculis natas, albas, intelligitur, utriusque oculi corneæ tunicæ naturaliter pellucidæ, atque cornu, vel corneam tenuem lamellam pelluciditate referentis induđus color albus, non diaphanus, plus minus diffusus, aliquam plus minus ſuperficiei corneæ regionem obfuſcans, ſic maculam efficiens, per quam radii viſorii planè nequeunt trajicere, vel certe non ſine impedimento visûs. *Levcoma* vero ſ. albuginem nuper (*q*) *definivimus*, quod ſit macula corneæ alba, lævis, ſpiſſior denſiorve, vel in ejus medio, vel tota ſuperficie convexa, utplurimum cum aliqua eminentiâ, aliquando ſine hac, coloris albo-cretacei, aliquando cum levi quadam inflammatione, ſæpius ſine hac, radios luminis intercipiens, ut nullus, vel exiguus ſaltem luminis ſenſus ſuperſit. Quamvis autem dolendæ authorum confuſioni & æquivocationi uti circa affeđus ocularios in genere, ſic circa denominationes atque ſpecies macularum

(*p*) Sic vulgo pueri dicuntur cœci, quibus à variolis conglutinatæ ſunt palpebræ aliquandiu.

(*q*) Præſidis diſp. de maculis corneæ §. 8. p. 15.

cularum corneæ, nuper jam publicè cum aliis ingemuerimus cordatis medicis; Speramus tamen noſtris lucubrationibus haſce nebulas aliquantum diſcuſſas eſſe, atque diſtinctionem non modo argematis (*r*) ab albugine, quos differentes affectus peſſime confundunt aliqui, ſed & differentias macularum corneæ inter ſe adduxiſſe ſedulo.

Patet hinc, ab omnibus commentatoribus hæc vel levcomata, vel maculas in genere, ab alterutro textu Tobiano memoratas, *non recte verti* nec *per pelliculas*, Felle, Häutlein, nec per *cataractas*, Staaren, licet & ipſe heic hallucinatus ſit ophthalmiater ille, in Germania olim haud incelebris, *Bartiſch*, (*s*) morbum Tobiæ ocularium, ad cataractæ claſſem referens. Vulgo, aliisque, qui medici non ſunt, ignoſcendum eſt, quod abuſive varia oculorum vitia, cataractarum, reſpectu albedinis, aliquatenus æmula vocitent cataractas, uti *plebs Gallica*, teſte *Woolhuſio*, *cataractam* appellat *externam*, certam macularum corneæ ſpeciem, quam ægidem, αἰγίδα, vocant. Nimirum pelliculæ, pterygia, ſunt membranæ p. n. les extus adnatæ & corneæ adhæreſcentes, eminentes, mobilesque: Cataracta vero morbus profundius in oculo, poſt pupillam in camera oculi ſecunda obvius, ſedemque figens, & per corneam, naturaliſſime ſe habentem, inſpicienti tranſparens.

§. 10.

Itaque, quod textum ſpectat, *morbus ſpecificus Tobiæ ocularius* in propatulo eſt: *Macula alba, vel Levcoma. Neque* tamen adhuc *res eſt in ſalvo*. Non levem, non ſuperficiariam, non exilem atque partialem quandam fuiſſe maculam, vel ſolum amiſſi viſûs, cœcitatis, phænomenon teſta-

(*r*) --- --- --- eadem: it. de corneæ ulceribus. & de ungue oculi.

(*s*) Georg Bartiſch, Augendienſt. p. 65.

testatur: Medici etiam, quos consuluisse prætendit Tobias, hunc juvare non potuerunt. *Quomodo* igitur tantam atque *instantaneam opem* tulit fel piscis abs filio inunctum? Quid sibi vult illa levcomatum desquamatio s. decorticatio? C. XI. v. 12. Levcomatum certè curatio nec tam subito & facilè, ut vulpes pyrum comest, procedere, nec per modum desquamationis fieri solet ordinario, sed successive per insensilem dissipationem, resolutionem humoris intra poros corneæ stagnantis, vel per attritionem lamellarum, attenuationem, lentissimamque tunc ac insensibilem quasi exfoliationem. Immo si vel non adeo profundam, uti levcoma est, maculam supponamus, neque illa tam subito & plene potest abstergi atque tolli, multo minus decorticari.

§. 11.

Quam ob rem *Tobiæ* hæc *putatitia levcomata* ad illam potius macularum corneæ speciem, referenda videri possent, quæ græcis audit παράλαμψις, macula, cicatrix resplendens, nonnullis margarita oculi, ob relucentem quasi unionis album colorem, Gallis le grand nuage, quæque floccum nivis aliquando æmulatur: Cum nempe è crasso ac viscoso humore indurato, in superficie ac poris corneæ magis magisque congesto pellicula concrescit, cui induratæ aliæ ex aliis supercrescunt lamellæ, instar stratorum super stratis, quæ à motu palpebrarum, superioris maximè, lævigantur, magisque constringuntur: Tales igitur pelliculæ p. n. les ab acri felle inuncto, motuque frictionis, omnino potuerunt instar squamarum decorticari. *Ad paralampses* itaque *potius, quam ad levcomata hæ maculæ Tobiæ restringi* possent, nisi *nova* & huic suspicioni se *difficultas* opponeret, ex ipso fellis appliciti ac curationis eventu promanans. Tob. namque C. XI. v. 12. dicitur quod levcomata hæc ab angulis oculorum, qui Græcis κανθοὶ, Latinis hirqui vocantur, fuerint

fuerint desquamata. Atque sic morbus hic non solam obsedisse corneam, ut levcomata solent, sed angulis etiam oculorum inhæsisse videtur, morbusque à levcomate diversus, vel saltem cum hoc complicatus fuisse arguitur.

Sed *nihil* nos *moratur hæc difficultas.* Ordinarius enim iste in angulis patentior atque declivis est exitus impuritatum omnium, quæ inter palpebras ac oculi bulbum agitantur. Nec sequitur, si levcomata ultimato de angulis secesserunt desquamata, postquam scil. oculos, ab inunctione fellis aliquandiu clausos, iterum aperuit cœcus Tobias, ergo affixa fuerunt antea & adhæserunt ipsis oculorum angulis.

§. 12.

In hoc *cœcitatis statu* caligavit bonus Tobias, juxta vulgatam, C. 14. v. 3. *quatuor annis*, juxta græcum textum integris *octo annis*, periodo utrinque satis molesta & momentosa, respectu miserandæ cœcitatis & ingravescentis morbi. Levcomata enim, aliæque cicatrices & maculæ corneæ, quo diutius persistunt, quo in ætatem cadunt adultiorem, ipsumque senium, eo majorem important curationis vel difficultatem, vel impossibilitatem. *Frustra*, sine successu intento, *adhibiti* sunt *Medici.* Sit ita. Nihil opus est, hic fictitiam redarguere historiam, non possumus hoc opprobrium, si quod est, semper declinare. Lapis allisionis subinde est in ipso gravi morbo insuperabili: alias in ægro negligente, refractario, licentioso, aut adstantibus, amicis, famulantibus, intempestive sedulis, moleste & periculose officiosis, nasutulis: sed & aliquando in ipso ignorante, torpido, imprudente, temerario, nimis timido, ebrio Medico. Profecto & nostra ætate optandum est, ut singulare ac difficillimum ophthalmiatriæ studium plurimi melius excolant Medici! Turpe Medico quis duxerit, à Raphaële angelo superari? licet hic ipse non adhibuerit nisi naturale reme-

C dium,

dium, fel piſcis. Conſentiunt enim plerique authores, (*t*) ipſi etiam romano-catholici, remedium quidem naturale ſed curationem tamen vel inde miraculoſam fuiſſe, quod medicamentum hoc ophthalmicum ab angelo primum ſi revelatum (de quo jam non diſputabimus) & energiam ſuam intra tam breve tempus, unius dimidiæ horæ, tam plene & feliciter demonſtraverit.

Sub incudem ergo vocabimus *remedium* hoc, *modum* & *eventum curationis*. *Fel* fuit piſcis è rapido & ingenti flumine Tigri. An *Callionymi*, *Siluri*? (*u*) an *Hippopotami* quem ſuſpicatur *Grotius*? an *Vituli marini* juxta *Bardum*? An *Lamiæ*, piſcis, quem ob amplum rictum, majorem Tobiæ filio metum incutientem huc quadrare putat Th. *Bartholinus*? An *alius majoris* cujusdam rapacis fuerit *piſcis*, pa rum intereſſe cenſemus? Neque tamen ideo neceſſe videtur, tam immanem grandemque fingere piſcem, cui apprehendendo & in terram extrahendo vegetus, Angeliqu hortatu obfirmatus non ſuffecerit adoleſcens, græcus textu ſimpliciter habet: ἰχθὺς, piſcis. In *magna* illa, miraculoſa quidem, *piſcium captura Petri*, (*x*) mentio fit ἰχθύων μεγάλων, numero centum quinquaginta trium, uno rete contentorum, & in terram à Sancto Petro protractorum, citra retis lacerationem. Fundulum profecto, aut carpionem ſimilemque exiguum non fuiſſe piſcem, totus edocet hiſtoriæ contextus. Abundet ergo per nos prædicatum magni quod vulgata, Hebræa, Italica &c. ſervant editiones. Noſtrum non eſt litem dirimere illam: An angelus atque To

bia

(*t*) Lyranus, Dion. Serar. Sanchez, Valleſius, Cornel. à Lapide Druſius, Calmet. Placet nobis Calmeti judicium: Poſſ quemlibet heic ſuo abundare ſenſu.

(*u*) Quod plerique ſtatuunt. vid. modo recenſitos autores.

(*x*) Johan. XXI. 11.

bias piscem hunc assatum comederint totum, an verò tantam ex illo saltem portionem, quæ uni suffecerit cœnæ, reliquum vel abjicientes, vel pro ulteriori servantes viatico. Cum *Milone Crotoniensi* voracitate certaturos fuisse non somniabimus.

Fel duplex est: *Hepaticum*, quod ex hepate per poros biliarios in ductum hepaticum, & in aliquibus animalibus rectà, (*y*) uno simplici ductu, intestino infunditur duodeno, citra bilis è fellea vesicula, qua scil. carent, admixtionem; in aliis vero plerisque media via recipit adfluentem è cystide fellea per peculiarem ejus ductum, cysticum dictum, aliam adhuc bilem: *Cysticum*, quod peculiari asservatur vesicula, hepati annexa. Ut *colore & consistentia* differt duplex hæc bilis, ita etiam *acrimonia* & *amaritie*, quales fel cysticum multo habet extantiores. Facilè potuit junior Tobias *fel integrum reponere*, quod jusserat Angelus C. VI. 4. nimirum exempto toto hepate, & postquam hepar in alios usus converterat C. VIII. 2. bilem nihilominus, vesicula sua naturali conclusam, ligato ductu cystico, integram servare ac secum sine incommodo portare, immo & citra metum corruptionis in climate licet & tempestate calidis, tantum abest, ut, factâ omnino nonnullarum tenuiorum, aquearum transpirantium particularum jacturâ, reliquum fellis tanto sit factum acrius, & ad præfixum scopum aptius.

§. 14.

Fellis in genere *virtutem medicam* operose nolumus hic adstruere. Labore hoc levarunt nos antiquissimi pariter ac recentiores physiologi ac medici. *Cystica* vero maxime *bilis* abun-

(*y*) e. g. in cervo. Unde venatores lapidem jurant Jovem, cervum felle destitutum esse, quoniam vesicula fellea caret; Sed tamen non destituitur felle hepatico, quod per ductum hepaticum & choledochum instillatur duodeno.

abundat principiis ſalino- alcalinis atque *ſulphureis* inciſivis abſterſivis, mundificativis, ad abſtergendas corneæ maculas apprime facientibus. In ſpecie vero animalium calidorum, rapacium, carnivororum fella majorem obtinere acrimoniam, haud negamus. Ad varios oculorum affectus externos rectius, quam ad internos, ſpecialiſſime certorum animalium fella commendarunt jam olim Medici: & piſci quidem *Callionymi* ſ. Uranoſcopi, fel, *Plinius*, *Galenus*, *P. Ægineta*, *Rhaſes*, (z) *Teſtudinis marinæ* ad humorum ſuffuſiones *Galenus.* (*aa*) Idem *vulturis* cum marrubii ſucco & melle attico ad viſus obſcuritatem. (*bb*) Idem porro *Hirci*, *Canis marini*, *Galli*, *Leonis*, contra albugines. (*cc*) Plura cumulare nolumus exempla. Quemadmodum ergo bilis cyſtica in aliis vehementer, in aliis mediocriter amara & mordax ad ipſa etiam varia corporis ulcera detergenda imo, in uſu œconomico, emaculandi & abſtergendi ſcopo ſolet adhiberi; ſic & in illis oculorum affectibus, qui ſimilem ſibi vindicant indicationem. Aliquando *fel dilutum* aliquo ſucco, aqua, ut acrimonia temperaretur, adhibuerunt: heic *merum*, ſibi relictum, *applicuit Tobias.*

§. 15.

Liquidorum ejusmodi *collyriorum applicatio* varia eſt per *inſtillationem*, *affuſionem*, *balneationem*, *illinitionem*, intincto digito, ſatius autem penicillo, impoſitionem collyrio impraegnati linteoli, vel imbutæ tenuiſſimæ bracteatorum aur

(z) Plinius ſecundus, Hiſt. mund. L. XXXII. C. 7.
Galenus de ſimpl. Med. facult. L. X. ubi multorum animalium fella recenſet, & viribus diſtinguit.
Paulus Ægineta Encheirid. L. VII. p. m. 637. tit. chole ſ. fel
Rhaſis L. IX. C. 27.

(*aa*) Galen. de ſimpl. med. fac. L. X. tit. chole ſ. fel.

(*bb*) -- -- id. de remed. paratu facil. p. m. 156. b.

(*cc*) -- id. ibid. & de remed. fac. parab. ad Solon. C. 12.

auri veſicæ, &c. & ægris quidem jacentibus ſupinis, palpebris ſtatim abhinc clauſis, ut ne medicamentum juſto citius oculis iterum effluat. In hiſtoria curationis, Tobiæ, cap. VI. v. 8. C. XI. v. 7. occurrit verbum ἐγχρίω, *inungo*, illino; aſt C. XI. v. 11. προσέπασε, *adſperſit*, bilem filius in oculos patris. Latina *Hieronymi* verſio ponit: *Lenivit* oculos Patris ſui. *Calmet* reddit hoc: *frotta les yeux* de ſon Pere, *fricuit*. Dubium itaque manet, *an Tobias filius* ſimpliciter *inſtillaverit*, *vel adſperſerit*, *vel affricuerit* fel piſcis in oculos patris? Vulgata præmittit hanc circumſtantiam, quod, poſtquam adoraſſent Deum, & gratias egiſſent, conſederint! probabile ſcil. omnino eſt, *ſedenti* potius *cæco Parenti*, quam ſtanti, fel applicuiſſe filium, tum, ut copioſius, rectius atque commodius adhiberi, tum ut melius retineri poſſet. Pauciſſimi ſunt C. *Marii*, qui ſibi ſtantes patiantur extrahi varices! *Patientiam* atque *ſpem inſpiravit* ophthalmiater *filius*: Θάρσει; inquit ὦ πάτερ, bono animo eſto! Græcus noſter textus non addit, *quamdiu toleraverit fellis efficaciam* & mordacitatem: Vulgata per *dimidiam* fere *horam* ſuſtinuiſſe refert. Certe *longum non* fuiſſe intervallum arguunt verba ſequentis verſiculi duodecimi, ubi dicitur: cum vero oculi à felle compungerentur, morſicarentur, (id quod ſtatim, vel brevi poſt applicationem evenit procul dubio, ſi non in ipſa ſpiſſiore ac inſenſiliore macula, tamen in tunica conjunctiva oculi & palpebrarum.) Tobitus ſuffricuit oculos ſuos -- & desquamatæ ſunt albugines.

§. 16.

Fellis hic fuit *effectus*, ut compunxerit oculos, Tobitus ſuffricuerit eos & de hirquis ſ. angulis oculorum ejus desquamatæ ſint albugines. Vulgata ſic habet: & cœpit albugo ex oculis ejus, quaſi membrana ovi, egredi. Quam apprehendens Tobias traxit ab oculis ejus, ſtatimque viſum

 recepit.

recepit. *Modum ſic* concipimus: Acre, ſtimulans, rodensque fel (§. 14.) ipſam quidem craſſam & inſenſilem quaſi maculam moleſto dolore non multum affecit, ſed tunicam tamen oculi & palpebrarum conjunctivam, & tarſos palpebrarum & carunculam lachrymalem, notabili commorſione ſtimulavit, ægrumque ad frictionem invitavit, ut fieri ſolet in omni irritatione, ab illapſis oculo. Prolexit idem ſtimulus copioſiorem ſeri lachrymalis affluxum, quo fellis quidem acrimonia nonnihil temperata & diluta fuit, attamen ſatis adhuc valida perſtitit ad incidendum, attenuandum, ſeparandum maculæ hujus pelliculoſum craſſamentum, ſeu cortices ex humore craſſo concretos. Juvit egregie fellis energiam juncta frictio, ſuffrictio, ad ſeceſſum cogens humectatas arroſasque pelliculas; quæ ergo tum verſus oculi angulos, majores probabiliter, ſ. internos, quorſum aliæ quisquiliæ oculo exiturientes concedunt, delapſæ ac divergentes, palpebris diductis, apertis oculis ſive deciderunt, ſive extractæ ſunt, an ab ipſo patre, an filio, dubium? quod vero nihil importat.

§. 17.

Majoris vero momenti eſt, & *altioris indaginis* non modo *ſubitanea* quaſi, vel paucis certe minutis accidiſſe prætenſa *desquamatio*, ſed etiam *viſûs reſtitutio*, eaque, ut videtur, *in integrum.* De intervallo fellis appliciti, & curationis abſolutæ ſupra diximus §. 15. Conſpirant verba vulgatæ: C. XI. v. 15. Statimque viſum recepit. Viſus reſtitutionem teſtantur Tob. C. XI. v. 13. ubi ἰδὼν τὸν υἱὸν, videns, cœcus antea Tobias prædicatur, & v. 14. præmiſſa humili piaque panegyri exclamat: ἰδοὺ βλέπω Τωβίαν τὸν υἱόν μου. Ecce video filium meum. C. XII. v. 3. Ubi Tobias filius inter beneficia ab angelo profecta, refert, quod patrem ſanaverit, ut græcus in genere loquitur textus, vulgata vero: lumen

cœli

cœli videre fecerit. C. XIV. 3. in græco & vulgata visum recepisse, repetitur, imo, juxta vulgatam C. XII. v. 14. missum se à Deo profitetur angelus, ut curaret Tobiam, nimirum à coecitate. Quamvis autem ad videndum lumen cœli, & adspiciendum hominem visus etiam sufficiat non omnino perfectus, facile tamen largimur, plenam, radicalem perfectamque fuisse curam ex angeli consilio præstitam.

§. 18.

Sed liceat, absque contradicendi studio, vel impietatis opprobrio, *scepticum* tantisper *agere medicum.* (*dd*) Supra §. 16. jam prælibavimus quædam. Supponimus autem cum tantum non universo commentatorum agmine, medium, modumque curationis naturales fuisse, physico-medicos, quamvis singulari Dei gratia exaltata fellis efficacia fuerit. Jam vero *aut macula*, (s. levcoma, s. paralampsin admittas fuisse,) *adhæsit tenaciter* corneæ? *aut obiter* saltem *acrevit*, ipsasque corneæ lamellas non implicuit, non obstruxit, non condensavit? *Si prius:* Nec facilè, tamque cito separari, nec ita secedere & desquamari potuit, quin excoriationem, hæc vero novam reliquerit maculam. Unde labor curationis in orbem rediisset. Nulla autem mentio fit ulterius adhibiti post desquamationem remedii, sed visûs statim restituti, & diu procul dubio usque ad mortem perstantis integri. *Si posterius;* ~~non~~ fuit nec levcoma nec paralampsis; nec, quodcunque supponatur vitium, tot annis jugiter inhærere potuit quin potius motu bulborum oculi & palpebrarum, humidoque lachrymali solvente, diluente, abstergi debuit, & excuti.

§. 19.

(*dd*) Religionem Medicorum suspectam reddiderunt aliqui. Sed legant hi dissertationem Beat. Illustris J. J. Bajeri περὶ τῆς τῶν ἰατρῶν εὐσεβείας.

§. 19.

Ad *verum miraculum* & omnipotentem Dei manum qui recurrere voluerit, grave habet onus probandi, & tollendi tot reliquos *lapides offenſionis*, *morales*, *geographicos*, *chronologicos*, *theologicos*, *auctoritatis* &c. in libro Tobiæ obvios. Noſtrum non eſt, hæc à foro medico aliena vel excutere, vel repetere potius, à tot aliis pro & contra ventilata. Sufficit, nos oſtendiſſe, quæ ſint rationes medicæ, Tobiæ hiſtoriam illuſtrantes, &, ne quid diffiteamur, dubiam reddentes? Cætera vero debitè venerari, quibus abundat, morales, ethicas, politicas, theologicas, quæ aliunde etiam robur ſuum habent, veritates. Unde vel tandem totam epicriſin his includi verſiculis (*ee*) poſſe reputaverit nonnemo:

Cornea Tobiæ pateat moralibus, ipſi
Hiſtoriæ toti ſed porta pateſcat eburna!

TANTUM.

NUMINIS Cultor, Venerans Parentum,
In Ducem gratus fuerat Tobiæ
Filius cœci, Medicusque, Felix
denique Sponſus.
Sis pari in ſummum pietate NUMEN,
Sis pari in fidos ſtudio Parentes.
Sis pari in doctos quoque Raphaëles
CAROLE, cultu.
Sic eris fauſto ſimilis Tobiæ,
Sic erit felix ſtudii Coronis,
Sic viis praxique tuæ patebit
cornea } porta.
aurea }

En pia, mi fili, monita, & pia Vota Parentis
M. S. D. BRECHTII, Paſt. Gom.

(*ee*) Alluſio ad ingenioſum Virgilii commentum de duplici ſomniorum porta: corneâ, qua exeunt vera: Eburnâ, quæ falſa emittit. Aeneïd. L. VI. p. m. 753.